

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

موازنه قدرت آسیا - پاسیفیک: _____
ورای روایت آمریکایی - چینی _____

گزیده پژوهش‌های جهان: موازنه قدرت آسیا - پاسیفیک: ورای روایت آمریکایی - چینی
بررسی و نظارت: مؤسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر تهران -
معاونت پژوهشی
مؤلف: دکتر جواد حق‌گو
تاریخ انتشار: ۹۵/۶/۲۳
تلفن و دورنگار: ۷ - ۸۸۷۵۶۲۰۵
صندوق پستی: ۳۸۴۹ - ۱۵۸۷۵
نشانی اینترنت: www.tisri.org
کلیه حقوق مادی و معنوی این گزارش متعلق به مؤسسه تهران است. تکثیر، انتشار و یا واگذاری آن به دیگران به
هرصورت و بدون اجازه کتبی این مؤسسه مجاز نمی‌باشد.

موازنه قدرت آسیا - پاسیفیک: ورای روایت آمریکایی - چینی^۱

به گفته نویسندگان، در مقطع کنونی، تفسیر غالب از توزیع قدرت در آسیا - پاسیفیک حول دوقطبی چین - آمریکا می‌چرخد؛ اما این دیدگاه علاوه بر ساده‌انگارانه بودن، یادآور ذهنیت جنگ سردی است که به‌جای تعدیل اختلافات موجب تشدید آن خواهد شد. لذا برای واکاوی توزیع احتمالی قدرت در منطقه تا سال ۲۰۳۰ نیاز است روایت‌های موجود توزیع قدرت و نیز اهرم‌های قدرت مورد بررسی قرار گیرند.

در تفاسیر مربوط به موازنه قدرت آسیا - پاسیفیک، پنج روایت نقش اصلی را ایفا می‌کنند:

- پیشرفت چین: در این روایت، با اشاره به پیشرفت چشمگیر چین، منطقه تحت تأثیر فضای دوقطبی رقابت بین ایالات متحده و چین تفسیر می‌شود.
- تغییرات جهانی: در این روایت استدلال می‌شود که مهم‌ترین تغییر در توزیع قدرت بین کشورهای توسعه‌یافته غرب و اقتصادهای نوظهور (به‌ویژه در حوزه آسیا - پاسیفیک) در حال رخ دادن است.
- پراکنده شدن قدرت: تغییرات منطقه‌ای باعث ایجاد چندین مرکز قدرت که هیچ‌یک بر دیگری تسلط ندارد شده است.
- آسیا برای آسیایی‌ها: این روایت آسیایی را به‌تصویر می‌کشد که در درون خود تعریف و مدیریت می‌شود و نقش چندانی برای نیروهای خارجی از جمله ایالات متحده قائل نیست.

1. Xenia Wickett, John Nilsson-Wright and Tim Summers, "The Asia-Pacific Power Balance; Beyond the US-China Narrative", Chatham House, September 2015.

- **قطبیت/ ارزش محور و هنجار محور:** این روایت پویایی‌های منطقه‌ای را متأثر از همکاری مبتنی بر ارزش‌های مشترک می‌پندارد.
- برای فهم بهتر توزیع قدرت در منطقه لازم است تعدادی از محرکه‌های ساختاری تغییر در توانمندی‌های هر دولت را مدنظر قرار داد:
- **نیروی نظامی:** در سال‌های آتی، ایالات متحده همچنان بزرگ‌ترین و مجهزترین نیروی نظامی را در اختیار خواهد داشت. چین به‌رغم سرمایه‌گذاری گسترده در بسیاری از حوزه‌ها فاقد توانمندی کافی خواهد بود؛ حوزه عمل ژاپن و هند گسترش خواهد یافت.
- **اقتصاد:** نرخ رشد چین به‌رغم در اختیار داشتن دومین اقتصاد بزرگ جهان در بلندمدت روبه‌افول است؛ ایالات متحده تا سال‌ها رتبه اول بزرگ‌ترین اقتصاد جهان را حفظ خواهد کرد؛ وضعیت ژاپن بستگی به موفقیت اصلاحات اقتصادی دولت شینزو آبه دارد؛ نرخ رشد هند (به‌رغم اقتصاد کوچک آن) در آستانه پیشی گرفتن از رشد چین قرار خواهد گرفت.
- **جمعیت:** ژاپن و چین با مشکلاتی از قبیل پیری جمعیت و عدم توازن جنسیتی روبه‌رو شده‌اند؛ ایالات متحده برخلاف دو کشور فوق می‌تواند مشکل پیری جمعیتی خود را با مهاجرت‌پذیری مرتفع کند؛ هند با جمعیت نسبتاً جوانی که در اختیار دارد، تا دهه‌ها دچار مشکل جمعیتی نخواهد شد.
- **مشارکت:** در منطقه آسیا - پاسیفیک، با میدان‌داری هند و ژاپن یک ساختار شبکه‌ای در چهارچوب گروه‌های چندجانبه در حال شکل‌گیری است و مدل آمریکایی «مرکز - پیرامون» روبه‌اضمحلال گذاشته است.
- در مجموع می‌توان شاخصه‌های زیر را برای آسیا - پاسیفیک در سال ۲۰۳۰ برشمرد:
- افزایش سرعت و تنوع تغییرات باعث پیچیده‌تر شدن توزیع قدرت در میان بازیگران اصلی خواهد شد.
- افزایش تنوع و پراکندگی قدرت باعث تأثیرگذاری بیشتر بازیگران دولتی و غیردولتی در معادلات منطقه‌ای خواهد شد.
- در نتیجه ظهور بازیگران، چالش‌ها و ابزارهای جدید، پیچیدگی منطقه بیشتر و مدیریت آن دشوارتر خواهد شد.

- درنهایت، وابستگی متقابل کشورها، شرکت‌ها و سایر بازیگران منطقه‌ای افزایش خواهد یافت.

به گفته نویسندگان، در این شرایط، کشورهای منطقه برای موفقیت باید قدرت انعطاف‌پذیری و سازواری خود را افزایش دهند و به منابع و ابزارهای سیاست‌گذاری خود تنوع ببخشند. این شاخصه‌ها و محرک‌های تغییر منجر به ظهور یک منطقه گره‌ای متغیر^۱ خواهند شد که در آن، به جای یک یا دو دولت برتر، چندین قدرت ذی‌نفوذ وجود خواهند داشت که در حوزه‌های مختلف با یکدیگر همکاری می‌کنند. ائتلاف‌های منطقه‌ای نیز با توجه ماهیت و موضوع آن تغییر خواهند کرد. ظرفیت این کشورها برای همکاری با یکدیگر نقش حیاتی در حل‌وفصل و کاهش چالش‌های منطقه‌ای دارد و به آنها در ارتقا و حفظ منافع ملی خود نیز کمک خواهد نمود. کشورها برای موفقیت مجبور خواهند بود نه تنها با بازیگران غیردولتی، بلکه در موارد مقتضی، با سایر بازیگران خارجی مانند کشورهای اروپایی در حوزه روابط تجاری و کشورهای خاورمیانه برای امنیت انرژی همکاری کنند.